

Hetven évvel ezelőtt született Hablicsek László kollégánk, és tizenhárom év telt el azóta, hogy nincs közöttünk!

Tóth Pál Péter, az NKI szenior kutatójának személyes visszaemlékezése

A Magyarországgal kapcsolatban eltöltött hat év és egy rövid saját magam választott munkanélküli „állapot” után 1992 őszétől a Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa lettem. Mindezt Cseh-Szombathy László akadémikusnak köszönhetem, akivel a véletlen sodort össze azon a napon, amikor munkahely nélkül maradtam. Hogy Professzor Úr az ezt követő napokban kivel és mit beszélt, nem tudom, csak azt, hogy egy hét elteltével szólt, ha megfelel, akkor a Népeségtudományi Kutatóintézetben folytathatom „életem”. Örömmel fogadtam a javaslatát és kérésének megfelelően egy októberi napon már át is léptem a Veres Pálné és az Irányi utca sarkán található palota első emeletén lévő nagypolgári lakás bejárati ajtaját, mely akkor a Népeségtudományi Kutatóintézet céljait szolgálta. Kellemes őszi nap volt, várakozásomat azonban megzavarta, hogy az intézet igazgatóját valami, a velem való találkozásnál fontosabb ügy elszólította. A titkárnő arra kért, hogy várjak, s nézzek szét. Két kutatón kívül, akik – engem észre sem véve – valami nagyon fontos dolgot beszéltek meg, senki sem volt az intézetben. Mintegy harminc perc telhetett el így, amikor nyílt az ajtó, s egy mosolygós fiatalember érkezett. Otthonosan mozgott a szobákban, s végül „kikötött” nálam. „Ha jól gondolom, akkor te vagy az új munkatárs” – szólított meg, s mindjárt be is mutatkozott: „Hablicsek László vagyok az intézet...nem is emlékszem, hogy milyen beosztásban lévő vezetője.” Otthonos mozgása érthető volt, újszerű ismerősömnek ugyanis a Népeségtudományi Intézet ekkor már a második otthona volt. Az egyetem elvégzése után, 1978 szeptemberétől ugyanis az intézet tudományos segédmunkatársa lett. Amikor tehát találkoztunk, már több mint egy évtizede az intézetben élte életét. A segédmunkatársból előbb tudományos munkatárs, majd az intézet tudományos titkára, tudományos tanácsadója, illetve megbízott ügyvezető igazgatója lett. 1995-től pedig másfél évtizeden át az intézet igazgatóhelyettese volt. Nem részletezem, nem folytatom tovább annak felsorolását, hogy mi minden volt, mi mindent vállalt s, hogy mi mindent tett a hazai demográfiai kutatások megalapozásáért s azért, hogy e tudományág mind szélesebb körben ismerté váljon. Ezt, ha röviden is, bárki megismerheti e rövid íráshoz csatolt két file-ből, amelyek Laci önéletrajzát, illetve publikációs jegyzékét tartalmazzák.

Hablicsek László sok munkát vállaló, sokat dolgozó, okos, vibráló személyiség volt. Ez ösztönzött arra, hogy rábeszéljem a doktori fokozatot megszerzésére. Nem volt egyszerű, de addig győzködtem amíg megírta. Megírta, de mégsem védte meg. Laci igaz, hogy a Népeségtudományi Kutatóintézetben dolgozott, de a KSH követelményein szocializálódott, s így kötelezőnek tartotta, hogy dolgozatát a Hivatal elnökének véleményezésre megküldje. Az éppen ekkor regnáló elnök pedig, bár nem értett a dolgozat témájához, mégis elnöki kötelezettségének tartotta, hogy ne csak belejavitson a szövegbe, hanem külön, írásban is értékelje a dolgozatot. Véleménye nemcsak lesújtó volt, hanem azt tanácsolta Lacinak, hogy dolgozatát ne nyújtsa be a doktori bizottságnak. Hiába bizonyítottam, hogy az elnöki megjegyzések nem mások, mint tévedések. Laci fegyelmezett KSH-sként hajthatatlan maradt és inkább lemondott a doktorátusról, minthogy vitába szálljon az elnöki tévedésekkel.

Mint írtam, Laci sok munkát vállaló, sokat dolgozó, szinte minden iránt érdeklődő, segítőkész, okos, vibráló személyiség volt. Kapcsolatunk az évek múltával mind szakmai, mind emberi vonatkozásban egyre szorosabb lett. Egy idő után szinte rendszeressé vált, hogy egy-egy demográfiai problémát az intézetben vagy azon kívül megvitattuk. Ezeknek nem szükségszerűen lett kézzelfogható (tanulmány, cikk) eredménye. Tanulmányai közül nagyon fontosnak tartottam és tartom ma is azt az írását, amelyben kísérletet tett a roma népesség létszámának 2050-ig terjedő előreszámítására. Igaz, a tanulmány megírására elég nehezen tudtam rávenni kedves Barátomat, de valószínűleg pozitívan

hatott az is, hogy az MTA Demográfiai Bizottságának elnökeként felajánlottam, hogy az elkészült dolgot egy kibővített bizottsági ülés keretében megvitadjuk. Az értekezés elkészült, a bizottsági ülés igen komoly érdeklődés mellett az Akadémia elnöki tanácsstermében zajlott. Megfontolt, jól végig gondolt, figyelemre méltó vélemények sorjázta, majd robbant a bomba: az egyik, a vitára meghívott szociológus kollegina ugyanis hozzászólásában rasszizmussal vádolta a szerzőt. Annak ellenére, hogy Kemény István, aki e téma elismert szakértője volt, egyértelművé tette, hogy szó sincs erről. Laci azonban igen-igen bántotta a nem várt „kollegiális” támadás. Az sem vigasztalta meg igazán, hogy röviddel ezt követően a kollegina immár nem őt, hanem a Népszabadság oldalán a Demográfiai Bizottságot célba véve „mondta” el mindazt, amit korábban a szerző rovására írt. Ekkor Tamás Pál volt az, aki a méltatlan támadást ellensúlyozva ugyanabban a lapban védernyőt borított fölének. Sajnos ez nem sokat változtatott Laci hangulatán. Mából visszatekintve már nem gondolok arra, hogy ez lett volna az oka a nagyjából ekkor kezdődő búskomorságának, az egyre gyakoribb és a mind súlyosabbá váló fejfájásainak. Amikor megoperálták, és újabb és újabb beavatkozásokat hajtottak végre, Laci szinte ismét a régi lett. Energikus volt, tele optimizmussal szőtte újabb és újabb terveit. A mind jobban elhatalmasodó kórt azonban nem tudta legyűrni, s így a most 70 éves Hablicsek László barátunk tizenhárom évvel ezelőtt, 2010-ben hagyott itt bennünket.

Budapest, 2023. november 20.

Tóth Pál Péter
szénior kutató
KSH Népeségtudományi Kutatóintézet